

ממש מגעיל. לא בשבילי. אני אשתחרר. אני צריכה לברר מה לעשות כדי להשיג תחרה. אורלי בררה והשתחררה. אני רוצה פורקן אחר. הסבירה אן, רוצה לגמור עם כל הדברים הטפשיים שיש סביבי. לא רוצה להשתתף בעניין הזה (בצבא) אל תכריחו אותי.

אורלי שייכת לאותו סוג אותו הגדיר ראש אכ"א כאותם שאינם מסוגלים לעמוד במתח שמטילה המערכת הצבאית, אבל אין הם חוליי-רוח או מטורפים. אורלי אינה מקבלת טיפול פסיכיאטרי או פסיכולוגי בחיים האזרחיים. היא מתפקדת היטב. תלמידה למופת בבית-צבאי וצעירה חברותית ומקובלת. אולם אורלי נכנסה לקריטריונים של צה"ל לגבי פטור משרות-צבאי. תחת הכותרת: „המיתכנים לקביעת כושר רפואי של בלתי כשר לשרות.“ קובעת התקנות הצבאיות שנוצרו בתשל"ו, ושש שנים אחר-כך, בשנת תשל"ו, הן תוקנו לגבי מחלות נפש:

„(סעיף 19) ישחרר מי שהוא איכות נמוכה מאוד עם הפרעות אישיות ללא סימני קו להטבה. (סעיף 20) אישיות סכיזואידית עם קשיי הסתגלות ניכרים. (סעיף 21) אישיות פראנואידית בכל דרגותיה. (סעיף 22) פסיכוזות אנדוגניות על כל צורותיהן, גם לאחר התקף יחיד. (סעיף 23) מצב לאחר פסיכוזה טוקסית או טראומתית או חולי-מוח כרוני עם שינויים באישיות. (סעיף 24) נזירות ללא סיכויים להטבה כולל (סעיף 25) סוציופטיה עם הפרעות בהתאמה חברתית. (סעיף 26) התמכרות לסמים או לאלכוהול ותולדות של שימוש קבוע בהם. (סעיף 27) פיגור שכלי.“

לא רק נותני העבודה, אלא גם הפסיכיאטרים או הפסיכולוגים האזרחיים לרוב קים בטעות ההכללה. ד"ר מיכאל (מ"י קי) רייטר, מנהל המכון לגמילה ולשיקום ביפו מניח, כי „הצבא משמש מכ"ר שיר-מדידה של סטייה חברתית במדינת ישראל עוד מתקופת-המעברות.“ לפיכך „פרופיל 21 פירשו מודל פסיכיאטרי

משוחרר אריה ק.

משוחררת אורלי נמרוד

מי לא רוצה להשתחרר?

שירות ביטחון, כאשר מדובר בשחרור מטעמים של מחלת נפש. „תופעה זו“ טר ען לור, „משווה זהות למראית-עין בין חולי נפש לעבריינים פלייליים. חלק נכ"ר בד של חולי הסכיזופרניה והפסיכוזה משתייכים מהבחינה הכלכלית למעמד ה"נמוך בארץ. ובדרך כלל, אוכלוסיה זו נראית בבתי-הכלא הצבאיים, ללא בירור פסיכיאטרי יסודי וללא טיפול מתאים. כאשר מעסיק רשאי לדעת מהו הפרויקט של הרפואי של איש זה או אחר, כתנאי לקבלתו לעבודה. עניין השרות בצה"ל מקבל משמעות של מכשיר לקידום חבר-ת, למרות שצה"ל אינו בנוי לשם איני דיקציה לארגון-חברתי בארץ. „נוצר מצב פרדוקסלי שבו הנפגעים ה"עיקריים הם חולי-הנפש, כיוון שמחלתם מתורגמת על-ידי הפרופיל הצבאי לטרב-

שבא לידי ביטוי בפטור משירות-ביטחון כבלתי כשירים לשירות מבחינה רפואית נפשית. וזאת ללא בדיקה רצינית.“ טענה זו דוחה ראש אכ"א מכל וכל. לדבריו, אין מקרה שבו שוחרר חייל משירות על פי סעיפים אלה ללא בדיקה של פסיכיאטר וללא החלטה של ועדה רפואית. בעיה אחרת היא בעיית העברת המידע הרפואי על מועמדי-גיוס לצה"ל וקבלת מידע זה על-ידי צה"ל כעילה לפיטורין. אריה ק., תושב צה"ל-אביב פוטר מה"שרות עוד בהיותו תלמיד הכיתה השמינית בבית-הספר התיכון החדש בתל-אביב. אריה טוען, כי אינו מעוניין כלל לשרת בצה"ל, או בכל צבא אחר, אך מודה, כי לו היה חייב להתגייס, היה עושה כן. רק בגלל שאני לא מעוניין לשבת בכלא-צבאי.“ אריה סבל, שנתיים קודם

מטעמים של התאמה ונחיצות. חוק-שירות-הביטחון תשי"ט 1959, נוסח משולב, סעיף 28 אומר: „שר-הביטחון רשאי בצו, אם ראה לעשות כן, מטעמים הקשורים בהי"קף הכוחות הסדירים או כוחות המילואים של צה"ל, או מטעמים הקשורים בי"צרכי חינוך, ההתיישבות הבטחונית או המשק הלאומי, לגטור יוצא-צבא מחובת שירות-סדיר או להפחית את תקופת שירותו.“

עבריינים כחולירוח

ר עיה אחרת בעניין השחרור על פי פרופיל 21 או 24 היא העבריינות. צה"ל של אחרי מלחמת-יום-ההכיפורים

פסיכיאטר לור צרין לבדוק

דו"ח רכוז מרכז מיכונ אכ"א נכון / מעודכן ל- 02-01-80

יחידת הקדמת | ששישון | וכתובת | מצפיר | זהו

סיכום של חודש אחד
ינואר 1980

נות נואלת בעיני האירגונים והמוסדות ההברתיים-אזרחיים. מערכת הפרופיל ה"רפואי, שנוסחה למעשה מתוך דאגה לכ"ר ריאות של האזרח המגוייס, פוגעת כבד מרגנ בתולה-הנפש עצמו.

שלטונות צה"ל מודעים לבעיות אותן יוצרת המערכת המילוכודית של פרופיל 21 ו-24. צה"ל מנסה בכל כוחו לתקן עיוותים הנגרמים לפרטים בגלל המסגרות הקבועות של מערכת זו, אולם צה"ל גם צריך להגן על עצמו ועל מגוייסים-חולים אשר השרות-הצבאי יזיק להם.

ראש אכ"א, האלוף נתיב, חרד לכל מקרה של סטייה מהתקנות והחוקים לגבי שחרור על-פי פרופילים אלה וקצינים באכ"א מקדישים מחשבה רבה למניעת עיוותים הנגרמים בגלל פרופילים 21 ו-24. למרות כל המאמצים עדיין סובלים שלושת סוגי החיילים שזכו לפטור בגלל פרופיל 21 או 24: חיילים אשר הנפגעים בהם היא פיסית וללא נפשית, אשר שוחררו על פי סעיפים אלה, נחשדים במחלת-ירוח או במופרעות נפשית. לאלה מוכן הצבא להני-פיק תעודה מיוחדת המגלה מהן הן הסיי בות האמיתיות לשחרורם.

החיילים אשר לא עמדו בלחץ של המס"רת הצבאית, אך יכולים לתפקד כהלכה בכל מסגרת אזרחית, תהיה נוקשה ככל שתהיה, והחיילים שלקו במחלות-ירוח או בהפרעות-נפשיות, עליהם מסתכלת החברה, המיצצה לתוך תעודת הפטור שלהם, כעל סרבני גיוס ומשתמטים.

ששוחרר, ממשרב-נפשי, בעקבות אירוע קשה שהיה לו במישפחתו ועבר הסתכלות בבית-חולים לחולי-נפש בסביבות תל-אביב. למרות חובת שמירת הסודיות ה"רפואית, העביר משרד-הבריאות את ה"ממצאים לגבי אריה, שהיו נכונים שנתיים קודם לכן, לידיעת נקבעה בתקנות שהתקין אותו משירות ללא בדיקה נוספת.

על פי החוק הצבאי (סעיף 33 ג') „לא תידרש מסירת פרטים על מחלת נפש, אלא אם המחלה נקבעה בתקנות שהתקין שר-הביטחון בהתייעצות עם שר-הברי"א. את"ר בשנת 1976 טרח שר הביטחון דאז, שמעון פרס, בהתייעצות עם מי שהיה אז שר-הבריאות, ויקטור שטייטוב, לחייב את משרד-הבריאות בשורה של תקנות, למ"ר סור כל מידע פסיכיאטרי על אזרחים ברייגיוס לידי שלטונות צה"ל.

במקרה של אריה ק. הפסיד צה"ל חייל, אריה ק. עושה עתה את המאסטר שלו דווקא בפסיכולוגיה והוא יהיה בקרוב מפרנס נכבד של מישפחתו. אריה ק. או צה"ל, נפלו קורבן לשיטה לפיה מעביר משרד-הבריאות את ממצאיו לידיעת גורמים ביורוקרטיים בצה"ל המשחרר על-פי מידע זה חיילים, שבמקרים רבים יכלו לתרום כמו כל אחד אחר.

ד"ר מארק לור, מנהל רפואי בסנטוריום חולון למחלות עצבים ונפש, ניאורופסיכיאטר במקצועו, קובל על מה שקובל ראש אכ"א, האלוף משה נתיב — על מיסודה האזרחי של תופעת הפטורין מ-

עבר מהפכה בכל נושא הגיוס. מי ש"היה אז ראש אכ"א, האלוף משה (מ"ר סיק) גידרון, החל לפתח מערכת שתיינס נוער שוליים ועבריינים, שקודם לכן לא גוייסו לצבא כלל מטעמי נוחיות צבאית.

לאחר נסיגת-מה שהיתה בנושא זה, החל נתיב לפעול על-פי רוח המהפך של גידרון לגייס עבריינים מכלא תל-מונח, ולנסות לשקם אותם דרך הצבא, נכשלו. אולם נוער שוליים בעל עבר פליילי שאינו חמור במיוחד, שעד כה לא היה מגוייס לצה"ל, מוצא היום את דרכו ל"מדים, נתיב, בבירכתו של הרמטכ"ל, רבי אלוף רפאל (רפול) איתן, יצר מסלול מיוחד לנערים שעד כה לא היו מגוייסים, מסלול אשר כוונתו להפוך אותם לרק לחיילים-תורמים אלא לאזרחים מועילים לאחר שחרורם. במסגרת ההתייחסות ה"חדשה של צה"ל לנוער-השוליים עוברים נערים אלה, לאחר גיוסם, מסלול מיוחד במינו, הכולל בתוכו „מחנה אקלום" מיוחד ורק לאחר בדיקות ומיבדקים שר"נים, הם מוצבים ליחידות המתאימות להם. שבהם הם יוכלו לתרום ולקבל את המק"ר סימום שצה"ל יכול להעניק להם.

למרות זאת, קורה פעמים רבות ש"חיילים, בעיקר מקרב שכבות אוכלוסיה אלה, נפלים מצה"ל על סמך פרופיל 21 ו-24. נגד תופעה זו יוצא ד"ר טיאנו הטוען, כי „תופעת העבריינות מתורגמת בצה"ל למשגים של סטיות נפשיות, מה